

Asia: VNS 1/2026 vp Ruokapoliittinen selonteko kansallisesta ruokastrategiasta

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa seuraavaa:

Luonnonsuojeluliitto on aiemmin lausunut strategian luonnoksesta ja pitää erittäin tärkeänä, että strategia on nyt tuotu valtioneuvoston selonteoksi, mikä vahvistaa sen ohjausvaikutusta.

Kannatamme vision perusajatusta: *Onnellisen ruuan maa tekee hyvää ihmisille, eläimille ja ympäristölle*. On positiivista, että selonteossa on säilytetty vahva kirjaus siitä, että tuotannon mittakaavasta riippumatta kaikkien toimijoiden tulee edistää luonnon monimuotoisuutta ja vesien hyvää tilaa.

3.1 Strateginen päämäärä: Kannattavuus ja reiluus

- **3.1.1 Arvonlisä kasvaa ja jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa**
Arvonlisän tasaisempi jakautuminen, eli alkutuottajien saaman tulon suhteellisen osuuden kasvattaminen kuluttajahinnoista on välttämätöntä, jotta Suomi voi säilyttää omavaraisen, hajautetun ruuantuotannon ja jotta ruokajärjestelmää on mahdollista kehittää kestävämpään suuntaan.
- **3.1.2 Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa**
Suomalainen ruoka voi pärjätä markkinoilla vain paremmalla laadulla ja kestävyyskriteerien korkealla tasolla. Luonnonsuojeluliitto pitää hyvänä selonteon tavoitetta profiloida Suomi kestävä tuotannon maana, jossa viennin kasvu perustuu nimenomaan korkeaan jalostusasteeseen ja kestäväan tuotantotapaan.

Kannatamme selonteon painotusta kasvipohjaisten elintarvikkeiden ja uusien ruokateknologioiden (kuten solumaatalouden) viennissä. Nämä innovaatiot tarjoavat mahdollisuuden kasvattaa viennin arvoa huomattavasti pienemmällä ympäristökuormalla ja maankäytöllä verrattuna perinteiseen eläintuotantoon.

- **3.1.3 Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu**
- **3.1.4 Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy**
Luonnonsuojeluliitto kiinnittää huomiota eläinten lajityypilliseen käyttäytymiseen, erityisesti laidunnukseen, jolla on merkittävä yhteys maamme uhanalaisimpien luontotyyppien, eli perinnebiotooppien, tilaan ja hoitoon. Strategiseksi tavoitteeksi tuotantoeläinten hyvinvoinnin lisäämiseksi tulisi ottaa kaikkien luontaisesti laiduntavien tuotantoeläinten, kuten nautojen ja lampaiden, pääsy laidunkaudella päivittäin ulos laitumille.

Laiduntaminen on vähentynyt Suomessa merkittävästi samalla kun tilakohtainen eläinmäärä on kasvanut. Tätä kehitystä tulisi strategiassa selkeästi ohjata päinvastaiseen suuntaan, eli laidunnuksen ja siten myös eläinten hyvinvointivaikutusten lisäämiseen. Erityistä huomiota tulee osoittaa luonnonlaiduntamisen hyötyihin myös luonnolle. Luonnonlaidunlihan tai -maidon brändillä voi kuluttajille viestiä hyödyistä uhanalaisille lajeille ja luontotyypeille.

Eläinten hyvinvointikysymykset ovat nousseet esille myös kalankasvatuksessa ja kalastuksessa. Vastuullisuutta parantavia muutoksia nykyisiin käytäntöihin nähden tarvitaan, mihin olisi syytä varautua myös ruokastrategiassa.

- **3.1.5 Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään**

Luonnonsuojeluliitto pitää tärkeänä, että kuluttajien tietoisuus elintarvikkeiden alkuperästä, tuotantotavasta ja ympäristövaikutuksista kasvaa. Kestävään ruokajärjestelmään siirtyminen edellyttää sitä, että kuluttajien on helppo tehdä kestäviä valintoja ruokakaupassa. Esimerkiksi elintarvikepakkauksiin lisättävät merkinnät ympäristövaikutuksista ja alkuperästä ovat tällöin välttämättömiä. Tämän ohella strategiassa tulisi ottaa tavoitteeksi ja esittää toimenpiteitä sille, että kuluttajahinnoissa ilmasto- ja ympäristövaikutuksiltaan haitallisemmat elintarvikkeet olisivat kalliimpia kuin ympäristön kannalta kestävämmiin tuotettu ruoka.

3.2 Strateginen päämäärä: Huoltovarmuus

Huoltovarmuus, omavaraisuus tuotantopanosten suhteen, ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja ruuantuotannon monipuolistuminen ovat erittäin tärkeitä tavoitteita, joita tulee edistää kestävästi. Tärkeää on kuitenkin huomata, että valtaosa viljelypinta-alastamme on nyt kohdistettu karjatalouden rehuntuotantoon. Se ei ole huoltovarmuudenkaan kannalta ekotehokasta.

Selonteon tavoite nostaa tuotannon omavaraisuusastetta on oikea. Luonnonsuojeluliitto painottaa, että tämä on tehtävä ensisijaisesti kiertotalouden keinoin (ravinteiden kierrätys, biokaasu).

- **3.2.1 Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä**

On kannatettavaa ja erittäin tärkeää, että hajautettua energiantuotantoa ylläpidetään ja kehitetään yhdistettynä maatalouteen ja maaseudun yrityksiin. Tämä turvaa koko maan energian saantia, mutta ennen kaikkea maatalouden omavaraisuutta ja kestävyyttä maatalouden tuotantopanosten suhteen.

- **3.2.2 Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan**

Ruuantuotannon monipuolistuminen ja samalla ilmastonmuutokseen sopeutuminen edellyttää elintarvikkeina ja valkuaisrehuna käytettävien kasviproteiinien tuotantopinta-alojen merkittävää kasvua. Ruuantuotannon kestävyuden ja jatkuvuuden kannalta on välttämätöntä, että eläintuotannon volyymi mitoitetetaan tuotantopanosten omavaraisuuden mahdollistamalle tasolle. Tämä tarkoittaa kasviproteiinien tuotantomäärien kasvua ja tuotantoeläinmäärien vähenemistä. Valtion tulee ohjata maataloustuotantoa tähän kestäväan ja ruuantuotannon omavaraisuutta ja jatkuvuutta turvaavaan suuntaan pitkäjänteisesti ja määrätietoisesti.

- **3.2.3 Tuotantopanosten omavaraisuus nousee**

Suomalaisen ruuantuotannon omavaraisuus tuotantopanosten, kuten lannoitteiden ja polttoaineiden suhteen on aivan liian heikko, suorastaan kestävättömällä tasolla. Tilanteen korjaamisella on kiire. Keinolannoitteiden käyttöä on vähennettävä ja kierrätyslannoitteiden osuutta merkittävästi lisättävä. Tämä edellyttää maatalouden ja elintarvituotannon sivuvirtojen, jätteiden ja lietteiden sisältämien ravinteiden talteenottoa ja kierrätystä. Fossiilisten polttoaineiden käytöstä tulee asteittain luopua kokonaan, tämä koskee myös maataloutta.

Suomi tarvitsee määrätietoisin, koko maan kattavan toimenpideohjelman biokaasulaitosten rakentamiseksi. Kierrätyslannoitteiden ja liikennebiokaasun tuotantoa tarvitaan kipeästi niin lannoite- kuin polttoaineomavaraisuusasteen nostamiseksi maataloudessa. Samalla biokaasun tuotanto mahdollistaa haja-asutusalueiden liikennepäästöjen pienentämistä.

Luonnonsuojeluliitto esittää luomutuotannon osuuden merkittävää kasvua tavoitteeksi koko maataloussektorille. Luomutuotannossa on merkittäviä etuja niin ympäristön, eläinten hyvinvoinnin, luonnon monimuotoisuuden edistämisen kuin maatalouden tuotantopanosten omavaraisuuden ja kokonaiskestävyyden kannalta.

3.3. Strateginen päämäärä: Luonnon kantokyky

Strateginen päämäärä luonnon kantokykyä vahvistavasta ja ylläpitävästä ruokajärjestelmästä on kannatettava ja oikea. Nykytilakuvaus tunnistaa kipukohdat ja kehittämistarpeet hyvin.

Luonnonsuojeluliitto painottaa, että ruokajärjestelmän ja ilmastokriisin välinen suhde kulkee käsi kädessä. Ruokajärjestelmä kärsii ilmastokriisistä, mutta samalla pahentaa sitä.

On tärkeää huomioda, että kalankasvatuksen moninkertaistamista ei voida tehdä merialueilla. Itämeren tila huononee nyt myös Pohjanlahdella. Ilmastomuutos pahentaa tilannetta entisestään. Itämereen ei voida sallia lisättävän grammaakaan lisää ravinteita. Vesiviljelyä voidaan sallia vain suljetun kierron laitoksissa ja sisämaassa niin, että jätevesiä puhdistetaan.

Kestävin vaihtoehto kalanviljelylle on kehittää silakalle elintarvikekäyttöä ilman, että sitä kierrätetään kirjolohen rehun kautta. Kalankasvatusta kannatettavampi ja vastuullisempi strategia on kuitenkin tavoite lisätä luonnon kalakantojen, erityisesti sisävesien särkikaloiden ammattikalastusta ja käyttöä elintarvikeollisuudessa.

- **3.3.1 Ruokajärjestelmän ilmastovaikutukset vähentyvät**

Ruokaketjun ilmastopäästöjen vähentämiseksi tavoitteita ja toimenpiteitä on kohdistettava koko ruokaketjuun – alkutuotannosta suomalaisten ruokapöytiin saakka. Jos ilmastokriisiä ei hillitä määrätietoisesti, sen vaikutukset (kuten sään ääri-ilmiöt, satovaihtelut, tuholaiset) ylittävät ruokajärjestelmän sopeutumiskyvyn. Samalla ruokajärjestelmän on vähennettävä päästöjään (maankäyttö, eläintuotanto, lannoitteet), jotta se ei itse kiihdytä tätä kierrettä. Ilmastokestävyyden vahvistaminen edellyttää siis sopeutumista ja päästöjen vähentämistä.

Ilmastovaikutusten vähentämiseksi turvepeltojen uudisraivaus on lopetettava ja eniten päästöjä aiheuttavia turvepeltoja muutettava kosteikoiksi. Kaikkien peltojen viljelykäytäntöjä on muokattava päästöjä vähentävään suuntaan. Eläintuotannon osuutta on vähennettävä, kotimaisten kasviproteiinien tuotannon osuutta (rehu- ja elintarvikevalkuaiset) lisättävä. Tuemme selonteon tavoitetta kasvipainotteisemmasta ruokavaliosta, sillä se on tehokkain tapa vähentää ruokajärjestelmän kokonaispäästöjä. Laidunnusta ja luomutuotannon osuutta on kasvatettava merkittävästi. Rehujen käärimistä yhä kasvaviin muovimääriin sekä käsittelyä ja kuljettamista fossiilisia polttoaineita käyttävillä koneilla on vähennettävä. On hyödynnettävä biokaasun käyttöä ja vähennettävä riippuvuutta fossiilisista polttoaineista.

Elintarviketuotannon ja kaupan suoria ja epäsuoria ilmastopäästöjä on niin ikään vähennettävä systemaattisesti. Julkisissa palveluissa on suosittava ympäristö- ja ilmastoystävällisiä käytäntöjä, raaka-aineita sekä kestävyys- ja terveyssuositusten mukaista ruokavaliota. Tuottajia, elintarvike- ja pakkausteollisuutta, kuljetusta, kauppaa ja kansalaisia tulee tehokkaasti ohjata ja kannustaa koko ruokaketjussa ilmastokestävään suuntaan.

- **3.3.2 Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnon tila paranee**

Esitetyt strategiset tavoitteet ovat hyviä ja niitä tulee edistää johdonmukaisilla politiikkatoimilla. Tavoitteena tulee olla kestävä ruokajärjestelmä, joka ei lisää luontokatoa, vaan tukee ja parantaa luonnon monimuotoisuutta.

Kasvinsuojelussa tavoitteeksi tulee ennaltaehkäisevien toimien lisäksi asettaa biologisten torjuntamenetelmien merkittävä lisääminen ja kemiallisten torjunta-aineiden käytön väheneminen.

Luomu-tuotannon osuuden kasvutavoite ja laidunnuksen lisääminen on otettava määrätietoiseksi ja merkittäväksi tavoitteeksi. Luonnonlaidunnukselle syntyneet tukipoliittiset ongelmat laidunalojen uudelleenmäärittelyn takia tulee korjata.

- **3.3.3 Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltujen vesitalous paranee**

Suomessa maatalous aiheuttaa edelleen valtaosan vesistöjen fosfori- ja typpikuormasta. Vesistöihin päätyvästä ihmisen aiheuttamasta maatalouden osuus fosforikuormasta on arvioitu olevan noin 70 % ja typpikuormasta noin 60 %. Ravinnepäästöjen ja maatalouden haitallisten vesistövaikutusten vähentämiselle vuoteen 2040 mennessä on ruokastrategiassa asetettava kunnianhimoinen ja selkeä määrällinen tavoite.

Myös keinolannoitteiden käytön vähenemisen ja kierrätyslannoitteiden osuuden kasvulle tarvitaan vahvat määrälliset tavoitteet. Keinovalikoimaan tulee lisätä mm. suojavyöhykkeiden leveyden kasvattaminen.

Maaperän kasvukuntoon ja vesitalouteen panostaminen on tärkein vakuutus ilmastoriskejä vastaan. Hyväkuntoinen maaperä sitoo paremmin ravinteita ja kestää sään ääri-ilmiöitä. Keinolannoitteiden käyttöä on vähennettävä ja kierrätyslannoitteiden osuutta kasvatettava merkittävästi.

3.4. Strateginen päämäärä: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Luonnonsuojeluliitto pitää tärkeänä ravitsemussuositusten mukaisen ruokavalion edistämistä suomalaisten keskuudessa. Suomalaisten terveellisempi ja samalla ympäristöystävällisempi ruokailu edistää välttämättömiä tavoitteita niin ilmastomuutoksen, luontokadon, kansanterveyden kuin julkisten menojen hillinnän kannalta.

Kuten selonteossa todetaan, julkisilla hankinnoilla on keskeinen rooli kotimaisten raaka-aineiden käytön lisäämisessä. Julkisten ruokapalveluiden tulee näyttää mallia ja edistää kasvien ja vihannesten käyttöä ja kokonaan kasvipohjaisen ruuan osuuden kasvua.

- **3.4.1 Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu**
Tavoitteet ovat kannatettavia, niihin tulee lisätä tavoite edistää ymmärrystä ruokajärjestelmän ympäristövaikutuksista.
- **3.4.2 Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy**
Kasvispainotteisempi, ravitsemussuositustenkin esittämä ruokavalio hyödyttää sekä terveyttä että ympäristöä. Sitä tulee edistää poikkihallinnollisesti kaikin tavoin.
- **3.4.3 Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria**
- **3.4.4 Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia**

Lisätietoja

Hanna Halmeenpää, liittohallituksen puheenjohtaja, 050 5644 122, hanna.halmeenpaa@sll.fi
Nelli Immonen, ilmastoasiantuntija, 045 7885 2037, nelli.immonen@sll.fi